

AJANKOHTAISTA:

AUSTRALIASSA MUISTITIETOTUTKIMUS ON ”MUST”

Old Stories, New Ways. 2007 National Oral History Conference, 27.–30. 9. 2007, Brisbane, Australia.

Outi Fingerroos

Brisbanessa järjestettiin 27.–30. syyskuuta 2007 kansallinen ”Old Stories, New Ways” -konferenssi, johon osallistuin OHAA:n eli Oral History Association of Australian vieraana. Mukana konferenssissa oli yli sata australialaista muistitietotutkijaa, muutama vieras Uudesta-Seelannista – ja yksi Suomesta. Sain kutsun kansalliseen konferenssiin vuosi sitten Sydneyssä, jossa osallistuin International Oral History Associationin eli IOHA:n 14. maailmankonferenssiin ”Dancing with memory: oral history and its audience” (ks. raportti Fingerroos 2006 [online]). Ilmeisesti olin ainoa ei-australialainen tutkija, joka keksi lähettää kansalliseen konferenssiin abstraktin. Ainakin osallistumiskutsu Queenslandiin tuli oitis.

Suomen Akatemian tutkijatohtorin määräraha on siitä mainio, että tutkija voi heittäytyä erilaisiin tutkimuksellisiin seikkailuihin. Heittäytyminen on ainakin minun kohdallani kannattanut, sillä opin viidessä päivässä muistitietotutkimusta enemmän kuin koko vuodessa yhteensä. Oikeastaan Brisbane ylsi yliopistourani parhaimpien muistojen joukkoon, sillä sain tuta, millaista olisi olla kuuluisa tutkijätähti: Minut noudettiin lentokentältä ja mainittiin konferenssin avaussanoissa. Australialaiset kollegat tervehtivät minua päivittäin, puheenvuoroani kuunneltiin ja kiiteltiin joukolla ja sain kutsun kirjoittaa yhteen jos toiseenkin lehteen. Pääsin myös Brisbanen Play Back Theatre -ryhmän esitykseen kertojaksi, ja ehtiessäni olisin päässyt ilmaiselle Gold coast -kierrokselle. Olin siis kuin ruustinna kinkereillä kaiken keskipisteenä – ja olihan se mukavaa.

MUISTITIEDON UUDET ELÄMÄT

Brisbaneen kannatti lentää myös konferenssin takia, sillä se oli erinomainen. Elokuussa 2006 Sydneyssä järjestetty IOHA:n maailmankongressi antoi minulle jo vähän

tuntumaa siitä, että muistitietotutkimus voi Australiassa hyvin. Kiersin neljän päivän aikana erilaisissa työryhmissä tavoitteenani kuunnella monipuolisesti kaikkea sitä, mitä oli tarjolla. Minun oli mahdollista havainnoida, millaista tutkimusta toisella puolella maapalloa tehdään. Viikon aikana se selvisikin: muistitiedolle annetaan Australiassa ”keruun” jälkeen uusi elämä.

Konferenssin ohjelma oli taiten tehty, vaikka päivät olivatkin yhdeksäntuntisia. Mukana oli nimittäin monta puolentoista tunnin työryhmää, joissa keskityttiin vain yhden projektin esittelyyn. Nämä työryhmät olivat erinomaisia, sillä kerrankin keskusteluissa päästiin alkua pidemmälle ja kuuntelijat pääsivät hankkeisiin sisälle. Pitkien päivien aikana teemaryhmät olivat myös tarpeellinen hengähdyspiste.

Ensimmäinen puolentoista tunnin työryhmä, johon itse osallistuin, oli freelance-muistitietotutkijaksi ja tarinankertojaksi itseään kutsuvan Daryll Bellinghamin ”Weaving a Web of Creativity”. Bellingham esitteli siinä kolme digitaalisen tarinankerronnan projektia, joissa kussakin hän on toiminut ohjaajan roolissa. Ensimmäinen dvd-kooste oli Bellinghamin kertomus omasta isästään. Kahden minuutin digitaalisessa elämäkerrassa Bellingham luki kirjoittamansa elämäkerran, jonka kuvituksena oli muutama mustavalkoinen valokuva. Elämäkerran Bellingham oli valinnut subjektiivisin perustein, sillä hän ei halunnut muistella isäänsä alkoholistina. Toinen Bellinghamin esittelemä projekti sijoittui Brisbanen ”West End Community House” -lähiöyhteisöön, jonka jäsenet kertoivat kahden minuutin elämäkertoja. Kolmas projekti ”Loving Logan: Adapting to a New City” esitti vietnamilaisten siirtolaisten elämäkertoja, joita oli kuvitettu muiden muassa kangasaplikaatioilla. Daryll Bellinghamin sanoma olikin kannustava: kertomusten ja muistin voima on sellaisenaan valtava, ja sitä on digitaalisessa esitystavassa kunnioitettava. Australialaiset tutkijat ovat huomanneet, että kertomusta ei visuaalisessa esityksessä kannata rikkoa liikkeellä vaan tukea staattisin kuvin.

Toinen mielenkiintoinen työryhmä oli nuoriso-ohjaajan Tim Carrollin ja taiteilijan Roslyn Oadesin ”Other Ways of Extending Oral History”. Tim Carroll on työskennellyt 16 vuotta ”Bankstown Youth Development Service” -nimisessä organisaatiossa projektityöntekijänä. Roslyn Oades taas on valokuvamedian ja teatterin ammattilainen. Carrollin ja Oadesin toteuttamissa muistitietoprojekteissa lähiönuorten kertomia tarinoita esitetään yleisölle performanssin keinoin. Näimme videolta ”Fast Cars and Tractor Engines” -esityksen, jossa yhdessä perheessä käyty värikäs keskustelu esitettiin performanssina yleisölle siten, että kukin näyttelijä kuuli esittämänsä perheenjäsenen repliikit kuulokkeista ja toisti sen lavalla. Performanssia esittävä ryhmä on kierrellyt ympäri Australiaa, ja osa näyttelijöistä on todellisten kertojien perheenjäseniä.

Kolmas työryhmä oli Bob Mitchellin ”Memory Man’ workshop”. Mitchell on muistitietotutkimuksen ”työläinen”, joka tekee terapiatyötä dementoituneiden vanhusten parissa. Luennolleen Mitchell oli tuonut luentosalin verran rekvisiittaa: vanhoja esineitä, sanomalehtiä, postikortteja, ääniä ja tuoksuja – ylipäätään kaikkea sellaista, joka tuo ihmismieleen muistoja. Vanhusten parissa Mitchell on tehnyt hämmästyttäviä löytöjä, sillä vaikeastikin dementoituneet vanhukset ovat innostuneet hetkellisesti aistiärsykkeistä ja ryhtyneet muistelemaan. Erityisesti hajut ovat voimakkaita muistin stimuloijia.

MUISTITIETOTUTKIMUKSEN TÄRKEÄ TEHTÄVÄ

Suomessa on noin viisi miljoonaa asukasta. Australiassa väestöä on nelinkertainen määrä. Meillä muistitietotutkimusta rahoittaa lähinnä Suomen Akatemia ja joukko säätiöitä tutkija-apurahojen muodossa. Australiassa muistitieto on ”must” ja rahoituskanavia on paljon: Rahaa tutkimukselle tulee niin valtiolta, osavaltioilta kuin kunnilta ja kaupungeilta. Lisäksi erilaiset säätiöt ja yhdistykset osoittavat merkittäviä summia esimerkiksi siirtolais- ja vähemmistötutkimukseen. Australialaiset kollegani totesivatkin muistitietotutkimuksen olevan maassa erittäin suosittua.

Edellä esittämäni toivottavasti todentaa, miten pitkällä australialaiset muistitietotutkijat ovat omalla sarallaan. Meillä suomalaisilla on vielä valovuosi tallattavana, jotta pääsemme samaan avoimuuteen ja hankkeissa käytyjen eettisten keskustelujen syvyyteen. Meillä puhutaan mieluusti humanistisen tutkimuksen vaikuttavuudesta ja toisaalla jopa kieltäydytään puhumasta nollatutkimuksesta tai amatöörien muistityön merkityksestä. Jotenkin akateeminen tutkimus sijoittuu näkymättömään teoreettiseen norsunluutorniin, josta ei oikein uskalleta kavuta alas ihmisten pariin. Kollegat Australiassa ovat ottaneet muistitiedon vakavasti: Muisti ei ole vain keruun ja tutkimuksen kohde vaan jotain paljon arvokkaampaa. Tutkimustulosten on myös oltava hyödyllisiä ja korkeatasoisia. Muistelijat ovat hankkeissa itse tekijöinä ja tulokset ovat heitä itseään varten. Toisaalta akateemista tietämystä käytetään niin vanhus- ja nuorisotyössä kuin siirtolaisten ja aboriginaalien identiteettityössä, mikä toteuttaa parhaimmalla tavalla kansainvälisen oral history -liikkeen ideaaleja. Tämä ei silti estä akateemisen tutkimuksen tekemistä tai tieteellistä dialogia.

KIIITOS

Lopussa kiitos seisoo: Suomen Akatemia mahdollistaa sen, että voin tutkijatohtorina keskittyä oman tietämykseni syventämiseen kansainvälisillä kentillä. Olenkin matkustanut paljon erilaisissa kansainvälisissä muistitietokonferensseissa ja muodostanut käsityksen siitä, miten eri tavoin oral history -liikkeen päämäärät toteutuvat Euroopan ulkopuolella. Ensi kesänä IOHA:n 15. maailmankonferenssi järjestetään Meksikon Guadalajarassa teemalla ”Oral History – A Dialogue with Our Times”. Meitä suomalaisia tutkijoita konferenssiin on lentämässä ainakin viisi.

KIRJALLISUUS

FINGERROOS, OUTI 2006: Muistitutkijat koolla Sydneyssä. – *Elore* 13(2) [online]. < http://cc.joensuu.fi/~loristi/2_06/fin_b_2_06.pdf > [12.9.2007.]

Filosofian tohtori Outi Fingerroos työskentelee etnologian yliassistenttina Jyväskylän yliopistossa.